Rättsfallssamlingen

FÖRSLAG TILL AVGÖRANDE AV GENERALADVOKAT
EVGENI TANCHEV
föredraget den 15 juli 2021 [1]

Mål C-600/19

MA
mot
Ibercaja Banco, SA,
ytterligare deltagare i rättegången:
PO

(begäran om förhandsavgörande från Audiencia Provincial de Zaragoza (provinsdomstolen i Zaragoza, Spanien))

”Begäran om förhandsavgörande – Direktiv 93/13/EEG – Oskäliga villkor i konsumentavtal – Artiklarna 6.1 och 7.1 – Effektivitetsprincipen – Förfarande för utmätning av intecknad egendom – Den nationella domstolens behörighet att pröva huruvida avtalsvillkor är oskäliga efter en inledande granskning utan motivering – Fastställande av den slutliga tidpunkt efter vilken oskäliga avtalsvillkor inte längre får åberopas – Principen om rättskraft – Preskription”

I. Inledning

1. Begäran om förhandsavgörande, som har lämnats in av Audiencia Provincial de Zaragoza (provinsdomstolen i Zaragoza), avser tolkningen av rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal (nedan kallat direktiv 93/13). [2] Begäran avser förfaranden för utmätning av intecknad egendom under vilka konsumenten inte har framställt några invändningar och den intecknade egendomen redan har överlåtits på en tredje part.

2. Den huvudsakliga fråga som väcks i detta fall är i princip huruvida artiklarna 6.1 och 7.1 i direktiv 93/13 utgör hinder för nationell lagstiftning som, till följd av rättskraft och preskription, inte tillåter att domstolen i ett senare skede av förfarandena prövar huruvida avtalsvillkor är oskäliga, om dessa villkor redan tidigare har granskats av domstolen på eget initiativ (ex officio) och detta inte uttryckligen avspeglas i beslutet om att godkänna utmätningen. Den domstol som begär förhandsavgörandet undrar också vilken verkan en efterföljande prövning av huruvida avtalsvillkor är oskäliga kan få på beslut om den intecknade egendomen.

[1] Originalspråk: engelska.

[2] EGT L 95, 1993, s. 29 (svensk specialutgåva, område 15, volym 012, s. 169).

3. Detta mål prövas av domstolen parallellt med fyra andra mål (C-693/19, C-725/19, C-831/19 och C-869/19) för vilka jag avger mina förslag till avgörande i dag. De målen baseras på respektive begäran om förhandsavgöranden från Spanien, Italien och Rumänien och berör liknande och potentiellt känsliga frågor som gäller omfattningen av den nationella domstolens skyldighet att ex officio pröva oskäligheten i avtalsvillkor i enlighet med domstolens praxis i tolkningen av direktiv 93/13 och förhållandet till vissa principer i nationell processrätt, inklusive principen om rättskraft.

4. Detta mål ger följaktligen domstolen tillfälle att utveckla sin rättspraxis med avseende på direktiv 93/13 och framför allt att förtydliga frågor om rättskraft och preskription i samband med domstolskontroll av oskäliga avtalsvillkor enligt det direktivet.

II. Tillämpliga bestämmelser

A. Unionsrätt

5. Artikel 6.1 i direktiv 93/13 har följande lydelse:

”Medlemsstaterna ska föreskriva att oskäliga villkor som används i avtal som en näringsidkare sluter med en konsument inte är, på sätt som närmare stadgas i deras nationella rätt, bindande för konsumenten och att avtalet skall förbli bindande för parterna på samma grunder, om det kan bestå utan de oskäliga villkoren.”

6. I artikel 7.1 i direktiv 93/13 föreskrivs följande:

”Medlemsstaterna ska se till att det i konsumenternas och konkurrenternas intresse finns lämpliga och effektiva medel för att hindra fortsatt användning av oskäliga villkor i avtal som näringsidkare sluter med konsumenter.”

B. Spansk rätt

7. I artikel 136 i Ley de Enjuiciamiento Civil (civilprocesslagen) anges följande:

”Efter det att tidsfristen löpt ut för en rättegångshandling inträder preskription och möjligheten att genomföra den aktuella rättegångshandlingen går förlorad. Justitiesekreteraren ska formellt notera att fristen har löpt ut och förordna om lämpliga åtgärder eller underrätta domstolen så att denna kan träffa lämpligt avgörande.”

8. I artikel 222 i civilprocesslagen anges följande:

”1. Rättskraften hos en lagakraftvunnen dom innebär, oavsett om den lett till bifall eller ogillande, att samma sak som prövats i det tidigare förfarandet enligt lag inte kan prövas i en ny rättegång.

2. Rättskraften omfattar yrkandena i ansökan och i genkäromålet samt de punkter som avses i artikel 408.1 och 408.2 i denna lag.

Vad beträffar grunden för nämnda yrkanden, ska omständigheter som framkommit först efter yttrandefristen i det förfarande där dessa framställts anses utgöra nya och andra omständigheter.

3. Rättskraften har verkan för parterna i det förfarande där den aktuella domen meddelas, parternas arvingar och de personer som trätt i deras ställe, samt för icke-tvistande innehavare av de rättigheter som utgör grunden för parternas saklegitimation i enlighet med vad som föreskrivs i artikel 11 i denna lag.

…

4. Frågor som har avgjorts genom en lagakraftvunnen dom genom vilken ett förfarande avslutats ska vara bindande för domstolen i ett senare förfarande, om detta framstår som en logisk följd av saken, oavsett vad denna är, i det förfarandet, förutsatt att det rör sig om samma parter i båda förfarandena eller att de ska omfattas av rättskraft till följd av en bestämmelse i lag.”

9. I artikel 552 i civilprocesslagen anges följande:

”1. Om domstolen finner att de grunder och villkor som enligt lag krävs för ett förordnande om verkställighet inte föreligger, ska den avslå ansökan om verkställighet.

Domstolen ska på eget initiativ pröva huruvida ett villkor i något av de förordnanden om verkställighet som avses i artikel 557.1 kan anses vara oskäligt. Om den finner att ett villkor kan anses vara oskäligt ska parterna beredas tillfälle att yttra sig inom 15 dagar. Efter det att parterna har hörts, ska domstolen fatta beslut inom fem arbetsdagar i enlighet med artikel 561.1 punkt 3.”

10. I artikel 557 i civilprocesslagen anges följande:

”1. När rätten förordnar om verkställighet med stöd av sådana exekutionstitlar som avses i artikel 517.2 leden 4, 5, 6 och 7, eller med stöd av andra sådana exekutionstitlar som avses i artikel 517.2 led 9, får utmätningsgäldenären framställa en invändning inom den frist och i den form som föreskrivs i föregående artikel, endast om invändningen grundar sig på något av följande:

…

7) Exekutionstiteln innehåller oskäliga villkor.”

11. I artikel 695 i civilprocesslagen anges följande:

”1. I de förfaranden som avses i detta kapitel kan utmätningsgäldenären endast framställa invändningar som grundar sig på följande omständigheter:

…

4) ett avtalsvillkor som utgör grunden för verkställigheten, eller som gör det möjligt att beräkna det utestående beloppet, är oskäligt.”

III. Faktiska omständigheter, förfarandet och tolkningsfrågorna

12. Enligt begäran om förhandsavgörande ingick finansinstitutet Ibercaja Banco, SA (nedan kallat Ibercaja Banco) den 6 maj 2005 ett låneavtal med PO och MA, i egenskap av konsumenter, till ett belopp av 198 400 euro, med löptid till den 31 maj 2040 och säkerhet i hypotek i en enfamiljsbostad värderad till 299 290 euro.

13. Den nominella årsräntesats som fastställdes för lånet var 2,75 procent fram till den 30 november 2005. Från och med den dagen skulle räntan i enlighet med klausul 3a i avtalet beräknas med en rörlig räntesats och minimispreaden för räntan fick inte understiga 0,5 procent (nedan kallad klausulen om räntegolv). I enlighet med klausul 6 i avtalet fastställdes den nominella årsräntesatsen för dröjsmålsräntan till 19 procent. I klausul 6a i avtalet fastställdes dessutom att Ibercaja Banco fick kräva tillbaka hela lånebeloppet vid utebliven betalning av ett förfallet belopp (nedan kallad klausulen om förtida betalning).

14. Den 30 december 2014 lämnade Ibercaja Banco in en ansökan om utmätning av intecknad fast egendom mot PO och MA efter det att de hade underlåtit att betala fem månadsavbetalningar på lånet från och med den 31 maj 2014 till och med den 31 oktober 2014. Banken begärde ett belopp på 164 676,53 euro, vilket motsvarade kapitalbelopp och upplupen ränta per den 5 november 2014, plus ett belopp om 49 402 euro, som hade beräknats preliminärt, utan att detta hindrade en efterföljande justering av dröjsmålsräntan, till en nominell årsräntesats om 12 procent från och med att kontot avslutades den 5 november 2014 tills beloppet betalats i sin helhet.

15. Den 26 januari 2015 meddelades beslut om verkställighet mot PO och MA. De anmodades att betala och beviljades en frist på tio dagar för att invända mot verkställigheten. Samma dag utfärdade exekutionsbiträdet ett beslut där fastighetsregistret uppmanades att lämna in ett intyg om äganderätt och annan sakrätt i fast egendom samt ett intyg på att det förelåg en inteckning till förmån för Ibercaja Banco. PO och MA framställde inga invändningar mot verkställigheten.

16. Efter meddelandet om PO:s bortgång genom en skrivelse av den 14 december 2015 blev SP och JK parter i förfarandet som eventuella arvingar genom ett beslut av den 9 juni 2016.

17. Efter en auktion då det inga bud lämnades, tilldömdes Ibercaja Banco den intecknade egendomen till ett belopp av 179 574 euro och överlät egendomen på företaget Residencial Murillo, SA som utfärdade ett kvitto på betalningen av det beloppet.

18. Den 25 oktober 2016 begärde Ibercaja Banco likvidering av kostnader värderade till 2 888,19 euro tillsammans med upplupen ränta som beräknades till 32 538,28 euro med tillämpning av en räntesats på 12 procent i enlighet med Ley 1/2013, de 14 de mayo, de medidas para reforzar la protección a los deudores hipotecarios, reestructuración de deuda y alquiler social (lag 1/2013 av den 14 maj 2013 om åtgärder för att stärka skyddet för hypoteksgäldenärer, skuldsanering och subventionerat boende, nedan kallad lag 1/2013). [3] De parter som var föremål för verkställigheten delgavs detta. Genom beslut av den 13 december 2016 godkändes de fastställda rättegångskostnaderna med det angivna beloppet.

19. Den 9 november 2016 framställde MA en invändning mot beräkningen av räntan med hänvisning till att klausulerna 3a och 6 i avtalet, om räntegolv och dröjsmålsränta, var oskäliga.

[3] BOE nr 116, 15.5.2013, s. 36373.

20. Den 8 mars 2017 beslutade Juzgado de Primera Instancia No 2 de Zaragoza (domstol i första instans nr 2, Zaragoza, Spanien) (nedan kallad domstolen i första instans) att pröva huruvida de avtalsvillkor som låg till grund för beslutet om verkställighet var oskäliga, efter att ha konstaterat att klausulen om förtida betalning i klausul 6a i avtalet kunde vara oskälig. Parterna anmodades att yttra sig om frågan och om ett eventuell uppskjutande av förfarandet. Ibercaja Banco motsatte sig att förfarandet skulle skjutas upp och hävdade bland annat att det inte var rätt tillfälle att slå fast att avtalsvillkoren var oskäliga, eftersom den tilldelade egendomen hade överlåtits och rättegångskostnaderna hade godkänts.

21. Genom ett avgörande den 19 april 2017 beslutade domstolen i första instans att förfarandet skulle vilandeförklaras fram till dess att en begäran om förhandsavgörande från Tribunal Supremo (högsta domstolen, Spanien) rörande uppsägning till förtida betalning och dröjsmålsränta hade avgjorts. Ibercaja Banco överklagade avgörandet och vilandeförklaringen upphävdes av Audiencia Provincial de Zaragoza (provinsdomstol i Zaragoza, Spanien) (nedan kallad provinsdomstolen), som beslutade att förfarandet skulle fortsätta.

22. Genom beslut av den 20 november 2017 slog domstolen i första instans fast att villkoret om uppsägning till förtida betalning var oskäligt och att fortsatt verkställighet av utmätningen tills vidare inte fick äga rum. Ibercaja Banko överklagade detta beslut och MA bestred överklagandet.

23. Genom beslut av den 28 mars 2018 upphävde provinsdomstolen beslutet och tillät förfarandet att fortsätta med hänvisning till att det inte gick att pröva huruvida vissa villkor var oskäliga eftersom avtalet hade fått verkan, säkerheten i form av intecknad egendom hade tagits i anspråk utan att konsumenten hade gjort sina rättigheter gällande och äganderätten hade övergått till en ny ägare, vilket borde respekteras enligt principen om rättssäkerhet i fastställda ägarförhållanden.

24. Genom beslut av den 31 juli 2018 ogillade domstolen i första instans MA:s bestridande av fastställandet av räntan, vilken fastställdes till 32 389,89 euro eftersom förfarandet hade inletts efter lag 1/2013 och ingen invändning hade framställts, vilket innebar att det till följd av rättskraften inte längre kunde prövas huruvida villkoren var oskäliga.

25. MA överklagade detta beslut till provinsdomstolen och Ibercaja Banco bestred överklagandet.

26. Den hänskjutande domstol förklarar att det i nationell rätt görs åtskillnad mellan fastställelseförfaranden, där parters rättigheter avgränsas, och verkställighetsförfaranden, som genomförs på grundval av exekutionstitlar, däribland avtal som ger upphov till en skyldighet från gäldenärens sida att betala borgenären ett belopp som har förfallit till betalning, är upplupet och disponibelt. I detta sammanhang omfattar rättskraften inte enbart beslut i förfaranden avseende huvudsaken utan även frågor som hade kunnat tas upp, men som inte gjorde det, till följd av preskription. Närmare bestämt föreskrivs i nationell rätt att i vanliga verkställighetsförfaranden får en konsument, enligt artikel 557.1 led 7 i civilprocesslagen tillsammans med särskilda förfaranden för utmätning av intecknad egendom enligt artikel 695.1 led 4 i den lagen, framställa en invändning för att åberopa oskäliga villkor i det avtal som ligger till grund för beslutet om verkställighet, och i enlighet med artikel 552.1 i den lagen är den nationella domstol vid vilken talan om verkställighetsförfarande väckts skyldig att göra en inledande prövning ex officio av huruvida sådana villkor är oskäliga innan beslutet utfärdas. Denna inledande granskning innefattar en negativ bedömning, vilket innebär att domstolen enbart behandlar de villkor som domstolen finner är oskäliga, inom ramen för ett förfarande som inleds mellan parterna, vilket leder till ett avgörande om oskäligheten hos de villkoren. Vad beträffar övriga villkor kommer

domstolen, om de godkänns i den inledande granskningen, inte att avge någon motivering, varför det inte finns något uttryckligt beslut om att de villkoren är giltiga, även om den inledande granskningen implicerar att de är det, vilket är vad som har inträffat i detta fall.

27. Den hänskjutande domstolen undrar om nationell rätt i fråga om rättskraft och preskription i samband med räckvidden för den negativa prövningen av oskäliga villkor i verkställighetsförfaranden är förenlig med kraven i direktiv 93/13 och framför allt regeln om att oskäliga villkor inte är bindande för konsumenten enligt artikel 6.1 i det direktivet, såsom den tolkas i domstolens praxis.[4] I detta avseende konstaterar den hänskjutande domstolen att i enlighet med högsta domstolens praxis[5] ska rättskraft och preskription gälla med avseende på talan som rör oskäliga villkor i konsumentavtal, om tidsfristen för att framställa en invändning mot verkställighet har löpt ut. Eftersom preskription tillåts enligt domstolens praxis när konsumenten, som gäldenär, inte framställer någon invändning under verkställighetsförfarandena, undrar den hänskjutande domstolen om effektivitetsprincipen innebär att förfarandet avslutas, vilket skulle betyda att varken domstolen på eget initiativ eller gäldenären har rätt att ompröva frågor som tidigare har varit föremål för en prövning eller framställa invändningar mot omständigheter som hade kunnat vara föremål för en invändning, men som inte blev det.

28. Vidare anger den hänskjutande domstolen att det finns en viss osäkerhet i fråga om fastställande av den sista tidpunkt vid vilken det är möjligt för domstolen på eget initiativ eller för en part att ta upp frågan om oskäliga avtalsvillkor med avseende på direktiv 93/13. I nationell rätt är särskilda förfaranden för utmätning av intecknad egendom avsedda att realisera säkerhetsrätten, den intecknade egendomen, för att tillgodose borgenärens fordran, vars verkan uppstår när den intecknade egendomen genom en auktion överlåts på en tredje part. Den hänskjutande domstolen påpekar att med hänsyn till EU-domstolens praxis får en domstol,[6] när egendomen inte längre kan tas i anspråk, inte bedöma huruvida hypotekslåneavtalet innehåller oskäliga villkor. Enligt praxis hos Tribunal Constitucional (författningsdomstolen, Spanien) (nedan kallad författningsdomstolen)[7] uppstår emellertid preskription enbart om oskäligheten i ett villkor uttryckligen har tagits upp av gäldenären eller behandlats av domstolen i en prövning på eget initiativ. Den hänskjutande domstol frågar därför om det är möjligt även efter det att överlåtelsen av egendomen har genomförts, men innan gäldenären har avhysts från egendomen, att ta upp en sådan oskälighet som skulle kunna ogiltigförklara hela verkställighetsförfarandet.

29. Mot denna bakgrund beslutade Audiencia Provincial de Zaragoza (provinsdomstol i Zaragoza) att vilandeförklara det nationella målet och att ställa följande frågor till EU-domstolen:

”1) Är en nationell lagstiftning – av vilken följer att om ett visst oskäligt villkor klarat den inledande rättsliga ex officio-prövning som gjordes då beslutet om utmätning fattades [en negativ prövning av villkorens giltighet], så utgör den prövningen hinder för att samma domstol senare prövar villkoret ex officio, när de faktiska och rättsliga omständigheterna förelåg redan från början, även om det vid denna inledande prövning varken i själva

[4] Den hänskjutande domstolen nämner domarna av den 29 oktober 2015, BBVA (C-8/14, EU:C:2015:731) och den 26 januari 2017, Banco Primus (C-421/14, EU:C:2017:60).

[5] Den hänskjutande domstolen nämner bland annat domarna av den 27 september 2017 (nr 526/2017) och den 13 november 2018 (nr 628/2018).

[6] Den hänskjutande domstolen nämner domarna av den 14 mars 2013, Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164) och den 7 december 2017, Banco Santander (C-598/15, EU:C:2017:945).

[7] Den hänskjutande domstolen nämner domen av den 28 februari 2019 (nr 31/2019).

beslutsdelen eller i skälen redovisades några överväganden rörande villkorens giltighet – förenlig med effektivitetsprincipen i artikel 6.1 i rådets direktiv 93/13/EEG, såsom direktivet har tolkats av EU-domstolen?

2) Om utmätningsgäldenären, när de faktiska och rättsliga omständigheter redan föreligger som avgränsar oskäligheten av ett villkor i ett konsumentavtal, inte framställer någon invändning om detta på ett i lag föreskrivet sätt, får denne då efter att invändningen har prövats, på nytt göra gällande att något eller några av villkoren är oskäliga, trots att denne kunnat invända inledningsvis i det ordinarie förfarande som lagen föreskriver? Frågan är således huruvida preskription inträder som förhindrar att konsumenten i samma utmätningsförfarande eller i ett senare fastställelseförfarande gör gällande att ett annat villkor är oskäligt.

3) För det fallet att slutsatsen att parten inte får framställa en andra eller senare invändning, för att göra gällande att ett villkor är oskäligt, som denne hade kunnat göra gällande tidigare på grund av att de nödvändiga faktiska och rättsliga omständigheterna redan var definierade, anses förenlig med direktiv 93/13, kan det då motivera att det används som ett sätt för domstolen att, när den fått kännedom om denna oskälighet, göra gällande sin befogenhet att göra en prövning ex officio?

4) Om det slutliga budet har godkänts och fastigheten har tilldelats, vilket eventuellt kan vara till förmån för fordringsägaren själv, och om det även skett en överlåtelse av den fastighet som utgjort säkerhet och som redan realiserats, är då en tolkning, enligt vilken förfarandet har avslutats då en konsumtionsverkan inträder i förfarandet, när dess inneboende verkan, realiseringen av säkerheten, har konsumerats, förenlig med unionsrätten och är det då möjligt för gäldenären att framställa nya invändningar för att få fastställt att ett oskäligt villkor som påverkar utmätningsförfarandet är ogiltigt, eller är det möjligt, när överlåtelsen har skett, eventuellt till förmån för samma fordringsägare, och anmälts till fastighetsregistret, att besluta om en prövning ex officio som kan leda till att hela utmätningsförfarandet ogiltigförklaras eller till att de belopp som inteckningen avser i slutändan påverkas och att förutsättningarna för budgivningen därmed påverkas?”

30. Skriftliga yttranden har getts in till domstolen av de spanska och italienska regeringarna och av Europeiska kommissionen.

31. En gemensam förhandling med mål C-869/19 hölls den 26 april 2021 vid vilken Ibercaja Banco, den spanska och den italienska regeringen samt kommissionen muntligen framförde sina synpunkter.

IV. Sammanfattning av parternas yttranden

32. Ibercaja Banco menar att den fjärde tolkningsfrågan, med hänvisning till domen av den 7 december 2017 i målet Banco Santander,[8] bör besvaras med att artikel 6.1 i direktiv 93/13 inte är tillämplig på nationella förfaranden när utmätningen redan har genomförts, egendomen har sålts och sakrätten för den egendomen har överlåtits till en tredje part. Banken hävdar att det inte är nödvändigt att besvara de första tre tolkningsfrågorna och att artikel 6.1 i direktiv 93/13 under alla omständigheter, vad beträffar den andra tolkningsfrågan, inte utgör hinder för nationella

[8] C-598/15, EU:C:2017:945 (nedan kallad Banco Santander-domen).

bestämmelser där det fastställs tidsgränser för konsumenternas möjlighet att väcka talan om oskäligheten i avtalsvillkor, förutsatt att de bestämmelserna uppfyller likvärdighets- och effektivitetsprinciperna, vilket är fallet här.

33. Vad beträffar den första och tredje tolkningsfrågan anser Ibercaja Banco att artikel 6.1 i direktiv 93/13, mot bakgrund av likvärdighets- och effektivitetsprinciperna, inte utgör hinder för en nationell ordning där domstolen åläggs att göra en negativ prövning ex officio av oskäligheten hos avtalsvillkor och att denna därefter hindrar domstolen från att göra en senare prövning av samma villkor, om det inte föreligger nya sakförhållanden eller rättsliga aspekter. Att ålägga domstolen att motivera ett beslut när villkoren inte är oskäliga skulle enligt banken gå utöver vad som krävs enligt effektivitetsprincipen. Den tillägger att det strider mot rättskraft och preskription att tillåta en konsument som inte åberopade oskäliga avtalsvillkor vid verkställighetsförfarandet att senare väcka talan på samma grund.

34. Den spanska regeringen omformulerar de fyra frågorna i begäran om ett förhandsavgörande till tre frågor. För det första utgör artiklarna 6 och 7 i direktiv 93/13 inte hinder för nationell lagstiftning som, efter en föreskriven ex officio-prövning av domstolen och invändning framställd av konsumenten i utmätningsförfarandet, inte tillåter en prövning av huruvida avtalsvillkor är oskäliga efter det att ett beslut har fattats om att överlåta äganderätten på en tredje part. Den spanska regeringen hänvisar till Banco Santander-domen [9] och till att en sådan utökning av en prövning ex officio skulle få negativa följder för tredje part och undergräva rättssäkerheten. För det andra utgör artiklarna 6 och 7 i direktiv 93/13 inget hinder för nationell lagstiftning som inte tillåter att oskälighet prövas efter det att ett beslut med rättskraft har utfärdats, när alla tidsfrister för domstolens prövning på eget initiativ eller på konsumentens begäran har löpt ut och när alla sakförhållanden och rättsliga aspekter förelåg när konsumenten hade kunnat begära en sådan prövning och domstolen skulle ha utfört den. Detta fall skiljer sig från domen av den 26 januari 2017 i målet Banco Primus, [10] och rättskraft och preskription hindrar en prövning i det oändliga som inte är motiverad enligt direktiv 93/13.

35. För det tredje hävdar den spanska regeringen att artikel 7 i direktiv 93/13 inte utgör hinder för nationell praxis som innebär att den domstol som utför en prövning ex officio uttryckligen hänvisar till den enbart när den finner att ett villkor kan betraktas som oskäligt, förutsatt att det finns garantier för en fullständig prövning av domstolen. Som den betonade vid förhandlingen krävs det inte enligt direktiv 93/13 att domstolen avger en uttrycklig motivering, och eftersom prövningen är fullständig kan konsumenten inte åberopa oskäligheten hos ett avtalsvillkor vid efterföljande fastställelseförfaranden.

36. Den italienska regeringen tar inte ställning med avseende på den första frågan. Vad beträffar den andra och den tredje tolkningsfrågan, som bör behandlas tillsammans, anser den att det följer av Banco Primus-domen [11] att i den mån beslutet har vunnit rättskraft kan varken domstolen eller konsumenten hänvisa till oskäliga avtalsvillkor, eftersom detta redan hade kunnat tas upp. Vad beträffar den fjärde tolkningsfrågan går det, med hänvisning till Banco Santander-domen, [12] inte att använda avtalet som stöd för att förhindra erkännandet av ägarens äganderätt till den intecknade egendomen. Som den framhöll vid förhandlingen är artikel 6.1 i direktiv 93/13 tillämplig inom de gränser som fastställs i de nationella rättssystemen, vilket förutsätter efterlevnad av nationella regler för bland annat rättskraft.

9 Dom av den 7 december 2017 (C-598/15, EU:C:2017:945).

10 C-421/14, EU:C:2017:60 (nedan kallad Banco Primus-domen).

11 Dom av den 26 januari 2017 (C-421/14, EU:C:2017:60).

12 Dom av den 7 december 2017 (C-598/15, EU:C:2017:945).

37. Kommissionen anser att de första tre tolkningsfrågorna bör besvaras tillsammans, eftersom artiklarna 6.1 och 7.1 i direktiv 93/13, mot bakgrund av effektivitetsprincipen, utgör hinder för nationell lagstiftning där det, genom preskription, fastställs en punkt i förfarandet efter vilken konsumenten inte längre får anföra oskäliga avtalsvillkor som stöd, i de fall den prövning som domstolen i ett tidigare skede har utfört ex officio inte har dokumenterats eller motiverats. Som den framförde vid förhandlingen är en rent underförstådd prövning inte tillräcklig för att säkerställa effektiviteten hos direktiv 93/13, eftersom det inte finns någon garanti för att prövningen har utförts och konsumenten inte kommer att kunna förstå skälen till beslutet eller göra effektiva invändningar mot verkställigheten. Inte heller kommer det att vara möjligt för en domstol att fälla något avgörande vid ett överklagande.

38. Vad beträffar den fjärde tolkningsfrågan menar kommissionen att artiklarna 6.1 och 7.1 i direktiv 93/13, mot bakgrund av effektivitetsprincipen, inte utgör hinder för nationella regler där det föreskrivs att verkställighetsförfaranden ska vinna rättskraft när gäldenären blir avhyst, men att dessa bestämmelser utgör hinder för nationella regler som inte tillåter konsumenter vars egendom har blivit föremål för utmätningsförfaranden att senare väcka talan om fastställelseförfaranden för att kräva ersättning för skada, vilket verkar vara i linje med författningsdomstolens praxis.[13] Som den betonade vid förhandlingen måste konsumenter, så snart egendomen har överlåtits, kunna ha tillgång till sådana förfaranden för att göra sina rättigheter gällande med hänvisning till direktiv 93/13.

V. Bedömning

39. Med sina första tre tolkningsfrågor, som bör behandlas tillsammans, frågar den hänskjutande domstolen i princip om artiklarna 6.1 och 7.1 i direktiv 93/13 utgör hinder för nationell lagstiftning som, till följd av rättskraft och preskription, inte tillåter domstolen att på eget initiativ pröva huruvida avtalsvillkor är oskäliga inom ramen för verkställighetsförfaranden och för konsumenten att, efter utgången av tidsfristen för att framställa invändningar, hänvisa till att avtalsvillkor är oskäliga i sådana förfaranden eller i senare fastställelseförfaranden, om dessa avtalsvillkor har varit föremål för en inledande prövning på eget initiativ av domstolen och detta inte uttryckligen angetts i beslutet om att tillåta verkställigheten.

40. Med sin fjärde tolkningsfråga vill den hänskjutande domstolen i princip få klarlagt vid vilken tidpunkt verkställighetsförfaranden ska anses vara slutförda med avseende på domstolens prövning, på eget initiativ eller på begäran av den part mot vilken verkställighet söks i enlighet med artiklarna 6.1 och 7.1 i direktiv 93/13, av huruvida avtalsvillkor är oskäliga, det vill säga huruvida den tidpunkten motsvarar det skede när säkerheten i form av intecknad egendom har tagits i anspråk, den intecknade egendomen har sålts och äganderätten till den egendomen har övergått till en ny ägare, eller huruvida en sådan prövning är möjlig även efter det att egendomen har överlåtits, fram till den tidpunkt då gäldenären blir avhyst från egendomen, vilket skulle kunna leda till att verkställighetsförfarandet upphävs eller påverka de villkor på vilka auktionen av egendomen genomfördes.

41. Som framgår av begäran om förhandsavgörande uppstår dessa frågor till följd av de procedurmässiga arrangemangen i fråga om de verkställighetsförfaranden som fastställs i spansk rätt och som innebär att domstolen i det första skedet av förfarandet ex officio ska pröva huruvida avtalsvillkoren i det hypotekslåneavtal som verkställighetsbeslutet baseras på är oskäliga, vilket innebär en negativ prövning, det vill säga, domstolen avger ingen motivering

[13] Kommissionen hänvisar bland annat till domen av den 18 december 1981 (nr 41/1981) och beslutet av den 19 juli 2011 (nr 113/2011).

i fråga om andra villkor än de som betraktas som oskäliga i beslutet om att godkänna verkställigheten. Följaktligen kan domstolen inte ta upp frågan om huruvida avtalsvillkoren är oskäliga vid ett senare skede i förfarandet och den konsument, i egenskap av gäldenär, som inte framställer någon invändning mot verkställigheten inom den fastställda tidsfristen, får inte ta upp en sådan oskälighet i samma förfarande eller i efterföljande fastställandeförfaranden. Vidare ges förfarandet rättslig verkan när utmätningen har genomförts, den intecknade egendomen sålts och äganderätten till egendomen har överlåtits på tredje part, vilket har skett i detta fall.

42. För att besvara dessa frågor kommer jag först att behandla domstolens praxis i fråga om den nationella domstolens ex officio-prövning av oskäliga avtalsvillkor enligt direktiv 93/13 (avsnitt A). Därefter kommer jag att granska tillämpningen av de principer som utvecklas i denna rättspraxis på de första tre frågorna (avsnitt B) och på den fjärde frågan (avsnitt C). [14]

A. Domstolens relevanta rättspraxis i fråga om nationella domstolars prövning ex officio av oskäliga avtalsvillkor

43. Enligt 6.1 i direktiv 93/13 ska medlemsstaterna föreskriva att oskäliga villkor som används i konsumentavtal inte är bindande för konsumenten. [15] Artikel 7.1 i det direktivet jämförd med skäl 24 i samma direktiv innebär att medlemsstaterna åläggs att föreskriva lämpliga och effektiva medel för att hindra fortsatt användning av oskäliga villkor i konsumentavtal. [16] Då dessa bestämmelser har föranlett en omfattande rättspraxis kommer jag att beskriva de principer som följer av denna rättspraxis som rör förekomsten och omfattningen av den nationella domstolens skyldighet att ex officio pröva oskäligheten i avtalsvillkor och som är högst relevanta för min bedömning av förevarande mål.

1. Förekomsten av den nationella domstolens skyldighet att göra en prövning ex officio

44. Enligt fast rättspraxis grundar sig det genom direktiv 93/13 införda skyddssystemet på tanken att konsumenten befinner sig i underläge i förhållande till näringsidkaren när det rör sig om såväl förhandlingsposition som informationsnivå, vilket medför att konsumenten godkänner villkor som näringsidkaren har utformat i förväg, utan att kunna påverka villkorens innehåll. [17] För att säkerställa det skydd som avses med direktiv 93/13 kan den ojämlika situationen mellan konsumenten och näringsidkaren endast uppvägas av ett faktiskt ingripande från någon annan än de avtalsslutande parterna. [18] Med hänsyn till arten och betydelsen av det allmänintresse som ligger till grund för det skydd som direktiv 93/13 ger konsumenter är den nationella domstolen således skyldig att den så snart den har tillgång till sådana uppgifter om de rättsliga eller faktiska

[14] I det avseendet verkar det enligt min mening, i motsats till vad Ibercaja Banco och Spanien föreslår, inte finnas någon anledning att omformulera eller ändra ordningsföljden för den hänskjutande domstolens frågor.

[15] Se dom av den 27 januari 2021, Dexia Nederland (C-229/19 och C-289/19, EU:C:2021:68, punkt 57). Se även skäl 21 i direktiv 93/13. Som domstolen har konstaterat utgör artikel 6.1 i direktiv 93/13 en tvingande bestämmelse som har till syfte att ersätta den formella jämvikt mellan avtalsparternas rättigheter och skyldigheter som följer av avtalet med en verklig jämvikt, så att parterna blir jämbördiga. Se dom av den 11 mars 2020, Lintner (C-511/17, EU:C:2020:188, punkt 24).

[16] Se dom av den 9 juli 2020, Raiffeisen Bank och BRD Groupe Societé Générale (C-698/18 och C-699/18, EU:C:2020:537, punkt 52).

[17] Se domarna av den 27 juni 2000, Océano Grupo Editorial och Salvat Editores (C-240/98–C-244/98, EU:C:2000:346, punkt 25) och den 26 mars 2019, Abanca Corporación Bancaria och Bankia (C-70/17 och C-179/17, EU:C:2019:250, punkt 49).

[18] Se domarna av den 9 november 2010, VB Pénzügyi Lízing (C-137/08, EU:C:2010:659, punkt 48) och den 11 mars 2020, Lintner (C-511/17, EU:C:2020:188, punkt 25).

omständigheterna som är nödvändiga i detta hänseende, ex officio pröva huruvida ett avtalsvillkor är oskäligt och därigenom undanröja obalansen mellan konsumenten och näringsidkaren. [19]

2. Omfattningen av den nationella domstolens skyldighet att göra en prövning ex officio

45. Enligt lika fast rättspraxis kräver direktiv 93/13 att medlemsstaterna inrättar en mekanism som säkerställer att alla avtalsvillkor som inte har varit föremål för individuell förhandling kan prövas så att det kan avgöras om de är oskäliga. [20] Domstolen har även understrukit att de särdrag som kännetecknar det domstolsförfarande som enligt nationell rätt tillämpas på förhållandet mellan konsumenter och säljare eller leverantörer under dessa förhållanden inte kan påverka det rättsliga skydd konsumenten ska åtnjuta enligt direktiv 93/13. [21] I detta avseende måste de nationella verkställighetsförfarandena, till exempel utmätningsförfarandena, uppfylla de krav som uppställs i domstolens praxis för ett effektivt konsumentskydd. [22]

46. Domstolen har visserligen redan, i flera avseenden och med beaktande av de krav som uppställs i artiklarna 6.1 och 7.1 i direktiv 93/13, angett på vilket sätt den nationella domstolen ska säkerställa skyddet av de rättigheter som konsumenterna tillerkänns genom detta direktiv, men så länge förfarandena för bedömning av avtalsvillkor som påstås vara oskäliga inte harmoniseras i unionsrätten omfattas de av medlemsstaternas interna rättsordningar, förutsatt att dessa inte är mindre förmånliga än de som gäller för liknande situationer som regleras av nationell rätt (likvärdighetsprincipen) och inte innebär att det blir omöjligt eller orimligt svårt att utöva de rättigheter som föreskrivs enligt unionsrätten (effektivitetsprincipen). [23]

47. Vad gäller effektivitetsprincipen har domstolen angett att varje fall där frågan uppkommer huruvida en nationell processuell regel gör det omöjligt eller orimligt svårt att tillämpa unionsrätten måste bedömas med beaktande av regelns funktion i förfarandet som helhet – med beaktande av dess förlopp och särdrag – i förekommande fall med beaktande av de principer som ligger till grund för det nationella domstolssystemet, såsom skyddet för rätten till försvar, rättssäkerhetsprincipen och principen om en ändamålsenlig handläggning. [24] I detta sammanhang har domstolen erkänt att det för att effektivitetsprincipen ska anses ha iakttagits inte krävs att total passivitet hos konsumenten uppvägs fullt ut. [25]

48. Domstolen har framför allt slagit fast att ett effektivt skydd av de rättigheter som följer av direktiv 93/13 endast kan säkerställas om det nationella processrättsliga systemet tillåter en prövning ex officio av huruvida villkoren i det avtalet eventuellt är oskäliga, antingen i samband med förfarandet för utfärdande av betalningsföreläggande eller i samband med förfarandet för verkställighet av betalningsföreläggandet. [26] Om det inte föreskrivs någon domstolsprövning ex officio av huruvida villkoren är oskäliga i samband med verkställigheten av betalningsföreläggandet, ska den nationella lagstiftningen anses undergräva det effektiva skydd som följer av direktiv 93/13, om den inte föreskriver att en sådan prövning ska ske i samband med utfärdandet av föreläggandet eller – när en sådan prövning föreskrivs enbart i samband med

[19] Se domarna av den 4 juni 2009, Pannon GSM (C-243/08, EU:C:2009:350, punkterna 31 och 32) och den 4 juni 2020, Kancelaria Medius (C-495/19, EU:C:2020:431, punkt 37).

[20] Se dom av den 3 mars 2020, Gómez del Moral Guasch (C-125/18, EU:C:2020:138, punkt 44).

[21] Se dom av den 21 april 2016, Radlinger och Radlingerová (C-377/14, EU:C:2016:283, punkt 50).

[22] Se dom av den 29 oktober 2015, BBVA (C-8/14, EU:C:2015:731, punkt 20).

[23] Se dom av den 26 juni 2019, Kuhar (C-407/18, EU:C:2019:537, punkterna 45 och 46).

[24] Se dom av den 22 april 2021, Profi Credit Slovakia (C-485/19, EU:C:2021:313, punkt 53).

[25] Se dom av den 1 oktober 2015, ERSTE Bank Hungary (C-32/14, EU:C:2015:637, punkt 62).

[26] Se dom av den 13 september 2018, Profi Credit Polska (C-176/17, EU:C:2018:711, punkt 44).

bestridande av ett utfärdat föreläggande – om det föreligger en icke försumbar risk för att konsumenter inte inkommer med det nödvändiga bestridandet.[27] Direktiv 93/13 utgör alltså hinder för nationell lagstiftning som medger att ett betalningsföreläggande utfärdas utan att konsumenten någon gång under förfarandet garanteras en domstolsprövning av om avtalet innehåller oskäliga villkor.[28]

49. Vidare har domstolen konstaterat att konsumentskyddet inte är absolut och att unionsrätten inte innehåller någon skyldighet för nationella domstolar att underlåta att tillämpa nationella processregler som leder till att avgöranden vinner rättskraft, även om ett sådant agerande skulle kunna medföra att ett åsidosättande av en bestämmelse i direktiv 93/13, av vilket slag det än är, bringas att upphöra.[29] Domstolen har i själva verket betonat att principen om rättskraft äger stor betydelse i såväl unionsrätten som de nationella rättsordningarna, och att det, för att säkerställa såväl en stabil rättsordning och stabila rättsförhållanden som en god rättskipning, är viktigt att domstolsavgöranden som har vunnit laga kraft efter det att tillgängliga rättsmedel har uttömts eller fristerna för dessa har löpt ut inte längre kan angripas.[30] Det är också förenligt med unionsrätten att det av rättssäkerhetshänsyn fastställs rimliga talefrister med prekluderande verkan.[31] Nationell rätt får dock inte påverka innehållet i konsumenternas rätt enligt artikel 6.1 i direktiv 93/13 att inte vara bundna av oskäliga villkor.[32]

50. I domen av den 29 oktober 2015 i målet BBVA,[33] fann domstolen i princip att artiklarna 6 och 7 i direktiv 93/13, mot bakgrund av effektivitetsprincipen, utgjorde hinder för de övergångsbestämmelser i lag 1/2013 där en särskild preklusionsfrist på en månad infördes för att framställa en invändning på den grunden att ett avtalsvillkor var oskäligt i samband med förfaranden för utmätning av intecknad egendom, eftersom det fanns en betydande risk för att nämnda tidsfrist löper ut utan att de berörda konsumenterna på ett verksamt och ändamålsenligt sätt skulle kunna göra gällande sina rättigheter enligt direktiv 93/13.

51. Vidare fann domstolen i domen av den 6 oktober 2009 i målet Asturcom Telecomunicaciones[34] framför allt att nationella bestämmelser om en preklusionsfrist på två månader vid vars utgång en skiljedom, i avsaknad av en talan om ogiltigförklaring, blev slutlig och sålunda vann laga kraft var förenliga med effektivitetsprincipen och konstaterade att det inte krävs att den totala passiviteten hos en konsument som inte hade väckt någon talan för att göra sina rättigheter gällande uppvägs fullt ut.

52. I domen av den 18 februari 2016 i målet Finanmadrid EFC[35] fann domstolen däremot att nationell rätt där principen om rättskraft föreskrivs i samband med förfarandet för att utfärda betalningsföreläggande strider mot effektivitetsprincipen, eftersom det beslut som fattades av den myndighet som avslutar förfarandet för betalningsföreläggande fick rättskraft. Detta innebar att det blev omöjligt att i förfarandet för verkställighet av ett betalningsföreläggande pröva

27 Se dom av den 20 september 2018, Danko och Danková (C-448/17, EU:C:2018:745, punkt 46 och punkt 2 i domslutet).

28 Se dom av den 20 september 2018, Danko och Danková (C-448/17, EU:C:2018:745, punkt 49).

29 Se dom av den 21 december 2016, Gutiérrez Naranjo m.fl. (C-154/15, C-307/15 och C-308/15, EU:C:2016:980, punkt 68).

30 Se dom av den 26 januari 2017, Banco Primus (C-421/14, EU:C:2017:60, punkt 46).

31 Se dom av den 22 april 2021, Profi Credit Slovakia (C-485/19, EU:C:2021:313, punkt 57).

32 Se dom av den 21 december 2016, Gutiérrez Naranjo m.fl. (C-154/15, C-307/15 och C-308/15, EU:C:2016:980, punkt 71).

33 C-8/14, EU:C:2015:731, punkterna 27–42.

34 C-40/08, EU:C:2009:615, punkterna 34–48.

35 C-49/14, EU:C:2016:98, punkterna 45–55.

huruvida avtalsvillkor var oskäliga, endast på grund av att konsumenten inte inom föreskriven tid hade bestritt betalningsföreläggandet och det förelåg en icke försumbar risk för att konsumenten inte skulle göra detta.

53. Det bör också förtydligas att i Banco Primus-domen,[36] som utfärdades mot bakgrund av en invändning som har framställts av konsumenten mot ett förfarande för utmätning av intecknad egendom, fann domstolen att direktiv 93/13 inte utgör hinder för nationell rätt som hindrar domstolen från att ex officio pröva huruvida villkor är oskäliga när en slutlig dom redan har meddelats om lagligheten hos samtliga avtalsvillkor mot bakgrund av det direktivet genom en dom som äger rättskraft. Domstolen har emellertid slagit fast att om det finns ett eller flera avtalsvillkor vars oskälighet inte redan har prövats vid en tidigare domstolsprövning som har avslutats genom ett beslut som äger rättskraft, krävs enligt direktiv 93/13 att den domstol vid vilken en konsument på korrekt sätt har framställt en invändning ska, ex officio eller på begäran av en deltagare i ärendet, pröva huruvida dessa villkor är oskäliga, om den har tillgång till uppgifter om de nödvändiga rättsliga och faktiska omständigheterna för detta ändamål. Utan en sådan prövning skulle konsumentskyddet enligt det direktivet vara ofullständigt och otillräckligt.

54. Av denna nämnda rättspraxis följer att medlemsstaterna inte är skyldiga enligt direktiv 93/13 att införa ett visst processrättsligt system för domstolsprövningen av huruvida avtalsvillkor är oskäliga, förutsatt att de uppfyller sina skyldigheter enligt unionsrätten, inklusive likvärdighets- och effektivitetsprinciperna, och därför säkerställer att en kontroll utförs av en nationell domstol av huruvida ett avtalsvillkor är oskäligt, oavsett förfarande. Det måste göras en prövning ex officio av huruvida avtalsvillkor är oskäliga, antingen av den första domstolen i förfarandet, eller av den andra domstolen, oavsett om talan har väckts om verkställighet eller i sak, vilken kan utverkas av konsumenten, förutsatt att det inte föreligger en betydande risk för att konsumenten inte skulle använda sig av ett sådant förfarande, vilket skulle hindra möjligheten till en rättslig prövning av huruvida avtalsvillkor är oskäliga i enlighet med direktiv 93/13.

55. Vidare är konsumentskyddet visserligen inte absolut enligt domstolens praxis, men det är inte heller principen om rättskraft. Som framgår av de tidigare domar som jag nämner i punkterna 50–53 i detta förslag till avgörande har domstolen en balanserad inställning till samverkan mellan nationella regler om rättskraft och preskription å ena sidan och kraven enligt direktiv 93/13 å andra sidan, samtidigt som den säkerställer att dessa regler inte undergräver det system för konsumentskydd som inrättas genom det direktivet. Banco Primus-domen berör inte direkt omfattningen av den negativa prövning av oskäliga avtalsvillkor som tas upp i förevarande mål, men domstolens betoning av behovet av en slutlig bedömning av huruvida avtalsvillkor är oskäliga i ett beslut som äger rättskraft stöder tanken på att den typ av nationell lagstiftning som det är fråga om här står i strid med direktiv 93/13. Jag återkommer till denna dom senare i min bedömning (se punkt 62 i detta förslag till avgörande).

56. Det är mot bakgrund av dessa principer som utvecklats i domstolens praxis som tolkningsfrågorna i förevarande mål måste bedömas.

[36] Se dom av den 26 januari 2017 (C-421/14, EU:C:2017:60, punkterna 49–54).

B. Den första, den andra och den tredje frågan

57. Som påpekas i punkt 39 i detta förslag till avgörande handlar de tre första frågorna i princip om hur rättskraft och preskription påverkar verkställighetsdomstolens prövning, ex officio eller på konsumentens begäran, av oskäligheten i avtalsvillkor som har varit föremål för en inledande prövning ex officio av domstolen, som inte uttryckligen avspeglas i beslutet om att tillåta förfarandet för utmätning av intecknad egendom.

58. Det bör direkt påpekas att i motsats till de argument som kommissionen har framfört om att förevarande mål gäller preskription och inte principen om rättskraft, framgår det av begäran om förhandsavgörande att den hänskjutande domstolen anser att verkan av rättskraft och preskription till följd av den berörda nationella lagstiftningen är relevant i föreliggande fall. Enligt fast rättspraxis är den nationella domstolen ensam behörig att tolka och tillämpa den nationella lagstiftningen. [37]

59. Vidare finns det i förevarande mål inte något som tyder på att det skulle kunna råda tvivel om förenligheten med likvärdighetsprincipen. Det enda som behöver prövas är därför huruvida den berörda nationella lagstiftningen är förenlig med effektivitetsprincipen.

60. Som jag ser det finns det starka indikationer, baserat på domstolens praxis, på att artiklarna 6.1 och 7.1 i direktiv 93/13 mot bakgrund av effektivitetsprincipen utgör hinder för den berörda nationella lagstiftningen.

61. I detta avseende menar jag att prövningen av huruvida avtalsvillkor kan vara oskäliga enligt direktiv 93/13 måste omfattas av en uttrycklig och tillräckligt motiverad bedömning av den nationella domstolen. Som framgår av omständigheterna i förevarande mål får den berörda nationella lagstiftningen som resultat att en prövning ex officio anses ha ägt rum trots att det inte finns några spår av denna prövning i domstolens beslut. Om prövningen av avtalsvillkorens oskälighet inte motiveras i beslutet om att tillåta förfarandet för utmätning av intecknad egendom anser jag, vilket även kommissionen påpekar, att konsumenten inte kommer att kunna förstå eller analysera skälen till detta beslut eller, i förekommande fall, effektivt kunna bestrida verkställigheten. Inte heller kommer en nationell domstol vid vilken ett överklagande eventuellt anhängiggörs att kunna avge en dom. I detta avseende har domstolen slagit fast att i avsaknad av en effektiv kontroll av huruvida avtalsvillkor är oskäliga, kan iakttagandet av de rättigheter som följer av direktiv 93/13 inte säkerställas. [38]

62. Ytterligare stöd för detta synsätt kan härledas ur Banco Primus-domen. [39] Som anges i punkt 53 i detta förslag till avgörande fann domstolen att nationell lagstiftning som utsträcker rättskraft till att omfatta avtalsvillkor för vilka den nationella domstolen inte har avgett en slutlig dom inte är förenlig med direktiv 93/13. Domstolen förutsätter därför att om den nationella domstolen inte har prövat huruvida de specifika berörda avtalsvillkoren är oskäliga är det svårt anse att principen om rättskraft har påverkats. [40]

[37] Se dom av den 9 juli 2020, Raiffeisen Bank och BRD Groupe Societé Générale (C-698/18 och C-699/18, EU:C:2020:537, punkt 46).

[38] Se dom av den 4 juni 2020, Kancelaria Medius (C-495/19, EU:C:2020:431, punkt 35).

[39] Se dom av den 26 januari 2017 (C-421/14, EU:C:2017:60, punkterna 49–54).

[40] Se, i det avseendet, García-Valdecasas Dorrego, M.J., *Dialogue between the Spanish courts and the European Court of Justice regarding the judicial protection of consumers under Directive 93/13/EEC*, Association of Property and Business Registrars of Spain, 2018, s. 98 och 99.

63. Detta synsätt stämmer också överens med syftet med direktiv 93/13 enligt tolkningen i domstolens praxis. Som anges i punkt 44 i detta förslag till avgörande är den nationella domstolens skyldighet att göra en prövning ex officio av huruvida avtalsvillkor är oskäliga motiverad av arten och betydelsen av det allmänintresse som ligger till grund för det skydd som direktiv 93/13 ger konsumenter. En prövning ex officio som är begränsad till enbart ett underförstått rättsligt ingripande skulle enligt min åsikt riskera att leda till att den nationella domstolens skyldighet enligt 93/13 blir innehållslös.

64. Det bör tilläggas att detta synsätt verkar ligga i linje med domstolens praxis om nationell lagstiftning som tillämpar rättskraft i andra sammanhang än direktiv 93/13. I vissa domar [41] har domstolen haft invändningar mot det alltför starka skydd som slutliga domar ges genom rättskraft på sätt som avsevärt försvårar en effektiv tillämpning av unionsrätten. [42] Dessutom bör det påpekas att domstolen i domen av den 17 oktober 2018 i målet Klohn [43] angav att rättskraften endast omfattar de juridiska anspråk som domstolen har avgjort och därför inte hindrar en domstol från att, i ett senare förfarande, uttala sig i rättsfrågor som inte har avgjorts i det lagakraftvunna avgörandet. I sin praxis om tillämpningen av rättskraft i unionsrätten har domstolen också konsekvent slagit fast att rättskraft endast omfattar de sak- och rättsfrågor som faktiskt eller med nödvändighet har avgjorts genom det aktuella domstolsavgörandet. [44]

65. Följaktligen bör den nationella lagstiftning som berörs i förevarande mål också anses strida mot effektivitetsprincipen, eftersom den gör det omöjligt eller orimligt svårt att garantera det skydd som konsumenter tillerkänns genom direktiv 93/13.

66. Därför konstaterar jag att artiklarna 6.1 och 7.1 i direktiv 93/13, mot bakgrund av effektivitetsprincipen, utgör hinder för en sådan nationell lagstiftning som berörs i de nationella målen.

C. Den fjärde frågan

67. Som anges i punkt 40 i detta förslag till avgörande handlar den fjärde frågan i princip om huruvida det, i det fall en säkerhet i form av intecknad egendom har tagits i anspråk, den intecknade egendomen har sålts och äganderätten till den egendomen har övergått till tredje part, är förenligt med artiklarna 6.1 och 7.1 i direktiv 93/13 att en nationell domstol, ex officio eller på begäran av den part gentemot vilken verkställighet söks, prövar huruvida villkoren i hypotekslåneavtalet är oskäliga fram till och med den tidpunkt då parten avhyses från egendomen, och denna prövning kan leda till att förfarandet för utmätning av intecknad egendom kan upphävas eller påverka villkoren på vilka auktioneringen av egendomen genomfördes.

68. Jag vill redan från början konstatera att jag delar kommissionens åsikt att artiklarna 6.1 och 7.1 i direktiv 93/13, mot bakgrund av effektivitetsprincipen, inte utgör hinder för nationell lagstiftning som inte tillåter en nationell domstol att, ex officio eller på någon parts begäran, pröva huruvida

41 Se, bland annat, dom av den 3 september 2009, Fallimento Olimpiclub (C-2/08, EU:C:2009:506, punkterna 29–32), dom av den 2 april 2020, CRPNPAC och Vueling Airlines (C-370/17 och C-37/18, EU:C:2020:260, punkterna 94–96), och dom av den 16 juli 2020, UR (Skyldighet för advokater att betala mervärdesskatt) (C-424/19, EU:C:2020:581, punkterna 31–34).

42 Se, i det avseendet, Turmo, A., ”National *Res Judicata* in the European Union: Revisiting the Tension Between the Temptation of Effectiveness and the Acknowledgement of Domestic Procedural Law”, *Common Market Law Review*, vol. 58, 2021, s. 361–390, på s. 375.

43 C-167/17, EU:C:2018:833, punkt 69.

44 Se domarna av den 29 juni 2010, kommissionen/Luxemburg (C-526/08, EU:C:2010:379, punkt 27) och den 31 januari 2019, Islamic Republic of Iran Shipping Lines m.fl. mot rådet (C-225/17 P, EU:C:2019:82, punkt 47).

avtalsvillkor är oskäliga, när äganderätten till den intecknade egendomen har övergått till en tredje part, förutsatt att de konsumenter vars egendom har varit föremål för förfaranden för utmätning av intecknad egendom får göra sina rättigheter gällande genom efterföljande rättsliga förfaranden för att få sin sak prövad enligt direktiv 93/13.

69. Jag konstaterar att denna fråga handlar om omständigheter då avtalsförhållandet mellan konsumenten och borgenären redan har avslutats genom övergången av äganderätten till den intecknade egendomen på en tredje part. Jag menar dock, i motsats till vad Ibercaja Banco och den spanska och den italienska regeringen hävdar, att omständigheterna i förevarande mål skiljer sig från dem som gav upphov till domen i Banco Santander-målet. [45]

70. I den domen [46] fann domstolen att artiklarna 6.1 och 7.1 i direktiv 93/13 inte är tillämpliga på ett förfarande som har inletts av den som tilldelats en fastighet efter det att det genomförts en utomrättslig utmätning av den egendom som en konsument låtit inteckna till förmån för en borgenär och som syftar till att skydda de sakrätter som lagligen förvärvats av den som tilldelats egendomen – eftersom detta förfarande är oberoende av den rättsliga relation som binder konsumenten och borgenären och eftersom utmätningen av den intecknade fastigheten genomförts, fastigheten sålts och de sakrätter som hänför sig till fastigheten överförts utan att konsumenten har använt sig av de rättsmedel som finns tillgängliga i detta sammanhang. Domstolen påpekade framför allt att de berörda förfarandena inte gällde utmätning av den intecknade egendomen och inte baserades på hypotekslåneavtalet. De gällde i stället skyddet av de sakrätter som hänför sig till den egendom som anbudsgivaren lagligen förvärvat. Dessutom menade domstolen att konsumenten hade möjlighet att bestrida eller begära att förfarandet skulle skjutas upp med hänvisning till att avtalet innehöll oskäliga villkor och att det var inom ramen för förfaranden för utmätning av intecknad egendom som domstolen ex officio skulle kunna utföra en prövning av huruvida avtalsvillkoren var oskäliga.

71. Förevarande mål handlar däremot om förfaranden för utmätning av intecknad egendom som omfattar det rättsliga förhållandet mellan konsumenten och borgenären och som baseras på hypotekslåneavtalet, närmare bestämt likvideringen av räntan på det lån som säkerställs genom den intecknade egendomen (se punkt 18 i detta förslag till avgörande). Konsumenten, som gäldenär, har visserligen underlåtit att framställa en invändning mot verkställigheten inom den fastställda tidsfristen och den domstol vid vilken förfarandet för utmätning av intecknad egendom hade inletts var skyldig att ex officio pröva huruvida villkoren i det avtal som låg till grund för verkställighetsbeslutet var oskäliga. Enligt mina argument i punkterna 60–66 i detta förslag till avgörande bör verkan av rättskraft och preskription enligt den berörda nationella lagstiftningen endast anses träda i kraft när det har gjorts en uttrycklig och tillräckligt motiverad prövning ex officio av huruvida avtalsvillkoren är oskäliga i det beslut som har utfärdats av domstolen i ett tidigare skede i förfarandet, vilket inte är fallet under de omständigheter som föreligger i det nationella målet.

72. I detta avseende menar jag att i en situation där det inte har gjorts någon uttrycklig och tillräckligt motiverad prövning ex officio i ett tidigare skede i förfarandet för utmätning av intecknad egendom måste verkställighetsdomstolen kunna säkerställa effektiviteten i det skydd som konsumenter ges enligt direktiv 93/13 genom att, ex officio eller på konsumentens begäran, pröva huruvida avtalsvillkoren är oskäliga. Nationell lagstiftning som hindrar att en konsument hänvisar till oskäliga avtalsvillkor och att en domstol prövar detta efter det att perioden för att framställa invändningar mot verkställigheten ska därför inte beaktas. När säkerheten i form av

[45] Dom av den 7 december 2017 (C-598/15, EU:C:2017:945).

[46] Se dom av den 7 december 2017, Banco Santander (C-598/15, EU:C:2017:945, punkterna 39–50).

intecknad egendom har tagits i anspråk, den intecknade egendomen har sålts och äganderätten till den egendomen har övergått till en tredje part bör det dock inte längre anses vara möjligt för domstolen ex officio eller för en part att hänvisa till att avtalsvillkoren är oskäliga, eftersom detta skulle kunna leda till att handlingar om överlåtande av egendom upphävs och därmed ge negativa följder för tredje part och undergräva rättssäkerheten i befintliga ägandeförhållanden.

73. Icke desto mindre anser jag att det i enlighet med artiklarna 6.1 och 7.1 i direktiv 93/13 mot bakgrund av effektivitetsprincipen måste vara möjligt för en konsument i en sådan situation att använda sig av ett separat efterföljande förfarande om oskäliga avtalsvillkor i hypotekslåneavtalet för att effektivt och på ett meningsfullt sätt kunna göra gällande sina rättigheter enligt det direktivet och därmed kunna begära ersättning från borgenären för de ekonomiska konsekvenser som konsumenten har fått bära till följd av sådana villkor.

74. Därför konstaterar jag att artiklarna 6.1 och 7.1 i direktiv 93/13 mot bakgrund av effektivitetsprincipen inte utgör hinder för nationell lagstiftning som inte tillåter en nationell domstol att ex officio eller på en parts begäran pröva huruvida avtalsvillkor är oskäliga när säkerheten i form av intecknad egendom har tagits i anspråk, den intecknade egendomen har sålts och äganderätten har övergått till en tredje part, förutsatt att konsumenter vars egendom har omfattats av förfarandet för utmätning av intecknad egendom får göra sina rättigheter gällande genom efterföljande rättsliga förfaranden för att få sin sak prövad enligt det direktivet.

VI. Förslag till avgörande

75. Mot bakgrund av det ovan angivna föreslår jag att de frågor som ställts av Audiencia Provincial de Zaragoza (provinsdomstol i Zaragoza, Spanien) besvaras enligt följande:

1) Artiklarna 6.1 och 7.1 i rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal ska mot bakgrund av effektivitetsprincipen tolkas så, att de utgör hinder för nationell lagstiftning som inte tillåter den nationella domstolen att ex officio pröva huruvida avtalsvillkor är oskäliga i förfaranden för utmätning av intecknad egendom eller en konsument som har underlåtit att framställa en invändning om verkställigheten att hänvisa till att avtalsvillkoren är oskäliga i de förfarandena eller efterföljande fastställelseförfaranden, om domstolens inledande prövning ex officio av dessa villkors oskälighet inte var uttrycklig eller tillräckligt motiverad med avseende på det direktivet.

2) Artiklarna 6.1 och 7.1 i rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal ska mot bakgrund av effektivitetsprincipen tolkas så, att de inte utgör hinder för nationell lagstiftning som inte tillåter den nationella domstolen att ex officio eller på en parts begäran pröva huruvida villkoren i hypotekslåneavtalet är oskäliga när säkerheten i form av intecknad egendom har tagits i anspråk, den intecknade egendomen har sålts och äganderätten till den egendomen har övergått till en tredje part, förutsatt att konsumenter vars egendom har omfattats av förfarandet för utmätning av intecknad egendom får göra sina rättigheter gällande genom efterföljande rättsliga förfaranden för att få sin sak prövad enligt det direktivet.